

Kompleksisuuden yhteys objektin sijavalintaan akateemisessa oppijansuomessa

Urho Kunnas

Kandidaatintutkielma

Humanististen tieteiden kandidaatin tutkinto, suomen kieli ja suomalais-ugrilainen
kielentutkimus

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

maaliskuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Humanististen tieteiden kandidaatin tutkinto, suomen kieli ja suomalais-ugrilainen kielentutkimus

Urho Kunnas

Kompleksisuuden yhteys objektin sijavalintaan akateemisessa oppijansuomessa

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä: 25, liitteiden sivumäärä: 1

Tämä tutkielma selvittää virheanalyysin keinoin objektin sijavaihtelua suomea toisena kielenä puhuvien yliopisto-opiskelijoiden kirjoittamissa tenttivastauksissa. Edistyneiden suomenoppijoiden korpuksesta saadut lauseet on luokiteltu sanajärjestyksen sekä objektin, predikaatin ja subjektin morfologisten, syntaktisten ja semanttisten piirteiden perusteella, jotta näiden ominaisuuksien yhteyttä objektin valintaan voidaan selvittää.

Yleisin virhetyyppi on nominatiiviobjektin käyttö partitiiviobjektin sijasta. Sen sijaan partitiiviin merkityistä objekteista yli 95 prosenttia on oikeassa sijassa, eli partitiivi on edistyneille suomenoppijoille selkeästi vain varmoissa tapauksissa käytetty sija. Kompleksisuuden näkökulmasta silmiinpistävää on se, että nollapersoonaisissa lauseissa objektin sijavalinnassa on tutkimuksen kategorioista eniten virheitä, sillä 28 prosenttia nollapersoonaisien lauseiden objekteista on väärässä sijassa. Objektin semantiikka tekee selvästi eroja, ja merkitykseltään abstraktit objektit ovat yleisemmin virheellisessä sijassa kuin pronominiobjektit, ainesanaobjektit tai merkitykseltään laskettavat objektit. Verbin semantiikka ei vaikuta olevan merkitsevässä yhteydessä objektin sijavalinnan virheisiin.

Tutkimus antaa lisätietoa objektin sijavalinnan virheisiin vaikuttavista tekijöistä ja voi auttaa opetuksen kehittämisessä. Lisäksi se sisältää paljon määrällistä tietoa transitiiivilauseiden piirteistä akateemisessa oppijansuomessa.

Avainsanat: suomi toisena kielenä, objekti, kompleksisuus, virheanalyysi

Sisällys

Sisällys	3
1 Johdanto	4
2 Teoria	6
2.1 Transitivisuus ja objekti	6
2.2 Objektit oppijankielessä	6
3 Aineisto ja menetelmä	8
3.1 Edistyneiden suomenoppijoiden korpus	8
3.2 Oppijankielen korpustutkimus ja virheanalyysi	11
4 Objektivirheiden frekvenssi ja analyysi	13
4.1 Määrällinen yleiskuva	13
4.2 Objektin piirteet	14
4.2.1 Sijamuoto	14
4.2.2 Semantiikka	16
4.3 Predikaatin piirteet	17
4.3.1 Verbin pääluokka	17
4.3.2 Verbien määrä	17
4.3.3 Verbin semantiikka	19
4.4 Subjektin ilmaisutapa	19
5 Lopuksi	21
5.1 Päätelmät	21
5.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet	22
Lähteet	23
Liitteet	26
Liite 1. Hakuehdot	26

1 Johdanto

Suomalaisissa korkeakouluissa opiskelee nykyään paljon ihmisiä, joiden äidinkieli ei ole suomi. Tässä tutkielmassa selvitän objektin sijavalinnassa esiintyviä virheitä ja transitiivilauseiden piirteitä akateemisten kielenoppijoiden kirjoittamassa tekstissä. Lähestyn tutkimuskohdettani tarkastelemalla transitiivilauseiden jäsenten morfologisia, syntaktisia ja semanttisia ominaisuuksia. Vertailen määrällisesti, miten objektin sijat valitaan erilaisissa transitiivilauseissa sekä miten paljon ja millaisia virheitä objektin sijavalinnassa esiintyy. Tutkin objektin sijavalintaa, koska se aiheuttaa hankaluuksia myös korkeilla taitotasoilla, kuten näkyy esimerkiksi C2-tasoisten viroa ensikielenään puhuvien objektin käytöstä (Spoelman 2013: 205).

Tutkimuskohteenani on kirjoitettu akateeminen suomi. Aineistona toimiva Edistyneiden suomenoppijoiden korpus on kerätty Turun yliopistossa suomen kielen kansainvälisessä maisteriohjelmassa opiskelevalta aikuisoppijoilta, eli kielimuotona on suomi toisena kielenä (Ivaska 2015: 58). Aineistonsa vuoksi tutkimukseni sijoittuu korpuslingvistiikan alalle, mutta hyödyntämäni virheanalyysin menetelmä vaatii myös aineiston manuaalista käsittelyä.

Ei-ensikielisten suomenpuhujien objektien sijavalintaa on tutkittu paljon, mutta uskon kompleksisuuden antavan uuden näkökulman asiaan. Marianne Spoelman on selvittänyt väitöskirjassaan S2-puhujien ensikielen vaikutusta objektin sijavalintoihin virheanalyysin keinoin. Hän havaitsi, että yleinen virhe on partitiivin alikäyttö (Spoelman 2013: 193). Oma tutkielmani ei keskity ensikieleen, vaan tutkii oppijansuomen yleisiä ominaispiirteitä.

Kompleksisuudella tarkoitan tässä muodollista kompleksisuutta (formal complexity). Muodollista kompleksisuutta on käsitetty monella tavalla, mutta tässä tutkimuksessa näkökulmana on se, kuinka monta muutosta perusrakenteeseen täytyy tehdä, jotta päästään käytettyyn rakenteeseen (Bulté – Housen 2012: 25). En aseta lauseita tarkkaan järjestykseen kompleksisuuden näkökulmasta, sillä tavoitteenani on aineistolähtöisesti tutustua siihen, millaiset rakenteet ovat kielenoppijoille vaikeimpia. Vaikka esimerkiksi passiivia ei voi pitää muunnoksena aktiivilauseesta, koen kuitenkin, että oppijankielen tutkimuksen näkökulmasta malli, jossa pidän perusrakenteena varhain opittua prototyyppiä, on perusteltu.

Prototyyppisen transitiivilauseen esimerkkinä käytän Ison suomen kieliopin lausetta *Te rikoitte ikkunan* (VISK § 891). Sen sanajärjestys on subjekti-verbi-objekti (SVO) ja siinä on

myönteinen aktiivissa oleva predikaatti, joka rakentuu vain yhdestä verbistä. Käsittelem lauseiden rakennetta ja semantiikkaa suhteessa tähän lauseeseen.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten suuri osuus objektin sijoista poikkeaa yleiskielen normeista?
2. Vaihtelee virheiden määrä sen mukaan, miten kompleksisia lauseet ovat?
3. Onko virheissä kyse jonkin tietyn sijan yli- tai alikäytöstä?
4. Korreloivatko verbin ja objektin semanttiset piirteet virheiden kanssa?

Hypoteesinani on, että kompleksisemmissä rakenteissa, jotka ovat kauempana yksinkertaisesta transitiivilauseen perusmallista, esiintyy objektin sijavalinnassa enemmän virheitä, sillä prototyyppinen lause opitaan ensimmäisenä. Prototyyppisen transitiivilauseen piirteistä oppijat ovat nähneet ja kuulleet eniten esimerkkejä. Uskon myös, että virheet edustavat ennen kaikkea totaaliobjektin ylikäyttöä, kuten saksan ja hollannin ensikielisistä puhujista on aiemmin todettu (Spoelman 2013: 204).

Aloitan tutkielman esittelemällä luvussa 2 suomen objektin ja oppijankielen tutkimuksen teoriataustaa. Luvussa 3 esittelen aineistona toimivan korpuksen ja kuvaan aineiston keruuta. Esittelen myös oppijankielen korpustutkimusta ja tutkielman menetelmänä toimivaa virheanalyysia. Luvussa 4 analysoin objektin sijavirheitä jaoteltuna lauseenjäsenten piirteiden mukaan. Viimeisessä luvussa kerron johtopäätöksistäni ja pohdin, miten kompleksisuutta ja objektin sijavalintaa oppijansuomessa voisi tutkia tulevaisuudessa.

2 Teoria

2.1 Transitivisuus ja objekti

Objekti on transitivilauseen täydennys. Prototyyppisen objektin tarkoite on sellainen, jonka tilaan tai paikkaan subjektin tarkoite vaikuttaa tai pyrkii vaikuttamaan. Suomen objektit jaetaan partitiivi- ja totaaliobjektiin. Totaaliobjektin sijat ovat nominatiivi, genetiivi ja akkusatiivi. (VISK § 925–926.) Hyödynnän tätä Ison suomen kieliopin luokittelua, jossa akkusatiivi viittaa ainoastaan persoonapronominien ja *kuka*-pronominin t-päätteisiin muotoihin (VISK § 100, 102), koska pidän muotoon perustuvaa jaottelua parempana abstraktiona kielenoppijan sisäisestä ymmärryksestä sijamuotojen jakaumasta kuin kielihistoriaan ja merkitykseen pohjautuvaa jaottelua. Kielihistoriaan perustuva jako, jossa akkusatiivi viittaa kaikkiin totaaliobjektin sijoihin, on kuitenkin käytössä useissa lähdeteksisteni.

Tutkielmani teoriapohja totaali- ja partitiiviobjektin jakauman syistä perustuu lähinnä Matti Larjavaaran kirjaan Partitiivin valinta. Kun lause on myönteinen ja ilmaisee päätepisteisenä toteutunutta muutosta, sen objekti on totaalisijassa (”Ostin auton”). Jos lause on kielteinen tai sen kuvaama tapahtuma tulokseton tai keskeneräinen, on objekti partitiivissa (”En ostanut autoa”, ”Raotin ovea”). (Larjavaara 2019: 191.) Suomessa objektin sijaa käytetään ilmaisemaan lauseen aspektia eli sitä, onko lauseen ilmaisema toiminta loppuun saatettua vai osittaista (mt.: 193). Myös verbeillä on oma luontainen aspektinsa, mutta kontekstin perusteella määrittävä lauseaspekti voi erota siitä (mt.: 206).

Verbin aspektilla on kuitenkin selkeä vaikutus siihen, missä sijassa objekti on. Ivaska ja Tamm havaitsivat, että suomen objektien sijaa ennustavassa mallissa muuttuja, joka yhdistää verbin leksikaalisen aspektin ja objektin laskettavuuden, on tärkein tekijä, joka ennustaa objektin sijaa (2024: 24). Se, että usea muuttuja vaikuttaa objektin sijaan selittää, miksi virheitä objektin sijavalinnassa tapahtuu säännöllisesti myös korkeilla taitotasoilla.

2.2 Objektit oppijankielessä

Seija Korhosen kielikäsitteitä ja -kompetensseja käsittelevässä väitöskirjassa lähes kymmenesosa kyselyyn vastanneista suomen peruskursseja käyneistä aikuisoppijoista piti objektin sijavalintaa vaikeana (2013: 101). Etenkin partitiivia pidetään vaikeana sijana, sillä kattavia vastaavuuksia muista kielistä ei löydy, ja partitiivi on monifunktionen sija. Myös

suomen sukukielissä partitiivin käytössä on eroa: unkarissa sijaa ei ole ja virossa sen käyttö eroaa osin suomen kielestä. (mt.: 102–103.)

Suomeksi kirjoitetuissa teksteissä saksaa ja hollantia äidinkielenään puhuvat kirjoittajat alikäyttävät partitiiviobjektia, vaikka partitiiviobjektia vaativia tilanteita heidän teksteissään on yhtä paljon kuin ensikielistä suomea sisältävässä vertailukorpuksessa (Spoelman 2013: 204). Vertailuaineistona on tieteellisiä tekstejä ja kirjallisuutta Käännössuomen korpuksen alkuperäisesti suomeksi kirjoitetusta vertailukorpuksesta (mt.: 186). Sen sijaan vironkielisten teksteissä partitiivia ylikäytetään, mutta heidän teksteissään on myös enemmän tilanteita, jotka vaativat partitiiviobjektia (mt.: 202–203). Spoelmanin tutkimus käsittelee partitiivia, eli totaaliobjektin sijojen välisistä eroista ja mahdollisista virheistä hänen tutkimuksensa ei kerro.

Suomenruotsalaiset lukiolaiset valitsivat aukkotestissä objektin sijan väärin erityisesti nominatiiviobjektia vaativissa lauseissa (Ånäs 2008: 85). Ero Korhosen tutkimuksessa vaikeaksi nousseeseen partitiiviin selittynee kielitaustan ja oppimiskokemusten erolla. Ånäsin tutkielmassaan haastattelemat informantit spekuloiivat, että nominatiiviobjektin välttämisen taustalla saattaisi olla se, että nominatiiviobjektia pidetään liian yksinkertaisena, joten oppijat olettavat, että oikean sijan on oltava jokin muu (mt.: 95).

Objektin sijavalinnan virheet laskevat suomea vieraana kielenä sisältävässä Kansainvälisen oppijansuomen korpuksessa B1-tason 22,1 prosentista B2-tason 11,5 prosenttiin (Brunni – Jantunen – Skantsi 2020: 290). 90 prosenttia Edistyneiden suomenoppijoiden korpuksen teksteistä on tasolla B2 tai C1 (Ivaska 2014: 23), joten oletan virheiden yleisyyden olevan noin Kansainvälisen oppijansuomen korpuksen 11,5 prosentin tasolla. Vaikka objektin sijavalinnan hallinta paranee taitojen karttuessa, aspektuaaliset seikat ja lauserakenteiden monipuolistuminen tuottavat B2-tasollakin vaikeuksia (Brunni – Jantunen – Skantsi 2020: 290). Joissain virhetyypeissä määrä nousee taitotasolta A2 tasolle B1 noustessa ja laskee vasta tasolla B2. Tällaiset virheet kertovat oppimisesta, sillä ne heijastavat kielen monipuolistumista. Esimerkiksi määritteissä aiemman kaltainen virhemäärän nousu ja lasku kertoo siitä, että B1-tasolla määritteitä aletaan käyttää, mutta kokonaan ne opitaan vasta B2-tasolla. (mt.: 292.)

3 Aineisto ja menetelmä

3.1 Edistyneiden suomenoppijoiden korpus

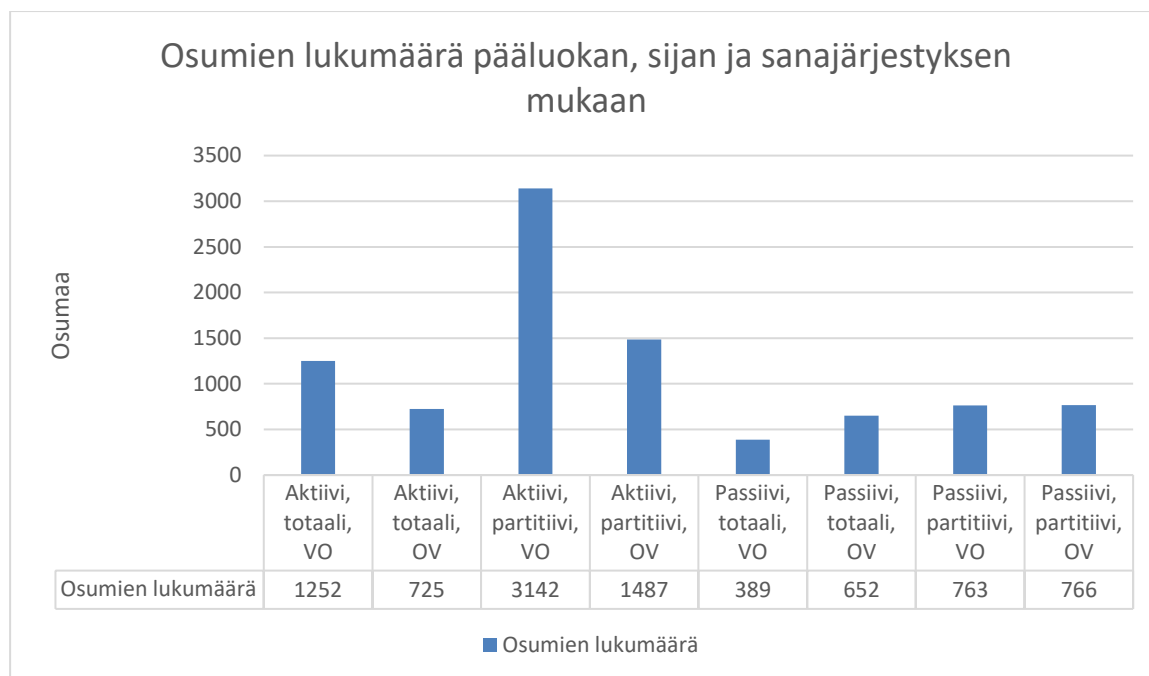
Aineistona hyödynnän suomea toisena kielenä puhuvilta suomen ja sen sukukielten maisteriohjelman opiskelijoilta kerättyä Edistyneiden suomenoppijoiden korpusta (LAS2). Tekstilajiltaan kaikki tekstit ovat akateemisessa kontekstissa kirjoitettuja, ja suurin osa niistä käsittelee kielitiedettä (Ivaska 2014: 25).

Käytän osakorpusta, joka koostuu tenttivastauksista. Uskon tenttivastausten antavan paremman kuvan oppijoiden todellisesta kielitaidosta kuin esseiden, joissa on saatettu hyödyntää esimerkiksi tekstinkäsittelyohjelman korjausehdotuksia. Maisteriohjelmassa on sovittu, ettei tenttivastauksien arvostelussa huomioida kieliasua, kunhan tentin vastaanottaja ymmärtää kirjoittajan tarkoituksen (Ivaska 2015: 59), joten tenttivastauksissa näkynee pikemminkin opiskelijoiden sisäisesti omaksuma kielijärjestelmä kuin se, miten oikeelliseen kieleen he kykenevät pinnistelemällä ja tarkastamalla kieltään sääntöjen perusteella. Toinen syy aineiston rajaamiseen tenttivastauksia sisältävään osakorpukseen on se, että Kielipankin annotaatioiden takia morfologiset haut täytyy tehdä yhteen osakorpukseen kerrallaan.

LAS2-korpus on saatavilla Kielipankissa, ja Korp-käyttöliittymän avulla olen etsinyt nominiobjektin sisältäviä virkkeitä ei-äidinkiellisiltä kirjoittajilta kahdeksalla eri haulla, joissa objektin ja verbin välillä sai olla enintään kolme sanaa. Käyttämäni hakuehdot löytyvät liitteestä 1. Hakuehdot luokittelivat lauseita sanajärjestyksen, verbin pääluokan ja objektin sijan mukaan.

Hain kullakin hakuehdolla osumia sattumanvaraisessa järjestyksessä ja latsin itselleni 500 ensimmäistä esiintymää. Osumien kokonaismäärä on esitetty kuviossa 1. Yhteensä osumia, joissa on partitiiviobjekti, on tenttiosakorpuksessa 6158, totaaliobjektin sisältäviä taas 3018. Näin suuri ero on selkeän epäodotuksenmukainen suhteessa esimerkiksi lehtitekstejä sisältäviin korpuksiin, joissa partitiivin osuus objekteista on HKV-korpuksessa 58 prosenttia ja Parole-korpuksessa 56 prosenttia (VISK § 1229). Kuten luvusta 3.2 käy ilmi, kuvion 1 luvut eivät välttämättä edusta korpusta kovinkaan hyvin, sillä hakulauseet tuottivat aineistosta myös paljon tuloksia, jotka eivät olleet käyttökelpoisia tässä tutkimuksessa. Sama lause saattaa myös olla edustettuna luvuissa useita kertoja, sillä esimerkiksi useamman verbin sisältävissä rakenteissa haku käsittelee kunkin verbin erikseen. Kuviossa 1 olen tiiviiden vuoksi käyttänyt sanajärjestyksestä lyhenteitä OV (objekti ennen verbiä) ja VO (verbi ennen

objektia). Pylväiden selitteissä ensimmäinen sana kertoo predikaatin pääluokasta ja kolmas objektin sijan yläkategoriasta (partitiiviobjekti – totaaliobjekti).

Kuvio 1. Tenttiosakorpuksen osumien määrät

Luokittelin Excel-taulukossa 100 lausetta kustakin kategoriasta karsien pois ne lauseet, jotka eivät kuuluneet etsimääni kategoriiaan. Esimerkiksi aktiivilauseita etsiessä hakuun osui toisinaan myös liittotempuksellisen passiivin *olla*-verbi, tai haku tunnisti objektin ja verbin virkkeen kahdesta eri lauseesta. Rajasin pois myös ei-finiittiset rakenteet, jotta tutkielman laajuus pysyisi kohtuullisena. Etenkin niissä hauissa, joissa objekti on ensin, vääriä tuloksia tuli paljon, sillä Korpissa hakuja voi tehdä ainoastaan virkkeen, ei lauseen sisällä. Tämän vuoksi aineistoni sisältää vain 87 lausetta, joissa aktiivilauseen totaaliobjekti on ennen verbiä, sillä niin monta oikeaa osumaa ensimmäisten 500 esiintymän joukossa on. Aktiivilauseiden verbiä edeltäviä partitiiviobjekteja etsiessäni vain noin neljäsosa lauseista vastasi hakemaani, eli kuvion 1 lukuja ei voida pitää suoranaisesti aineiston transitiivilauseiden tyyppejä edustavina.

Lauseisiin merkitsemäni kategoriat annotaatiovaihtoehtoinen löytyvät asetelmasta 1. Kategoriat jakautuvat objektia, predikaattia ja verbiä käsitteleviin. Suurin osa niistä koskee kieliopillisia kategorioita, mutta objektia ja predikaattia olen tarkastellut myös semanttisin

perustein. Objekti oikein -rivi merkitsee sitä, olenko tulkinnut objektin sijavalinnan virheelliseksi. Objektin oikeaa sijaa arvioivalla rivillä oleva muut-kategoria edustaa niitä viittä tapautta, joissa olen tulkinnut, että lauseen predikaattina toimiva verbi ei voi esiintyä transitiivisena vaan objektisijaan asetetun sanan tulisi olla verbin vaatimassa rektiosijassa.

Asetelma 1. Lauseiden annotointikategoriat

Kategoria	Annotointivaihtoehdot	Esimerkit
Verbien määrä	yksi verbi	Minä rikon ikkunan.
	liittotempus	Minä olen rikkonut ikkunan.
	verbiketju	Minä haluan rikkoa ikkunan.
Sanajärjestys	verbi ennen objektia	Minä rikon ikkunan.
	objekti ennen verbiä	Ikkunan rikon minä.
Pääluokka	aktiivi	Minä rikon ikkunan.
	passiivi	Ikkuna rikotaan.
Objektin sija	nominatiivi	*Minä rikon ikkuna.
	genetiivi	Minä rikon ikkunan.
	akkusatiivi	Minä näen sinut.
	partitiivi	Minä rikon ikkunaa.
Onko objektin sija oikein?	kyllä	Minä rikon ikkunan.
	ei	*Minä rikon ikkuna.
Oikea objektin sija	nominatiivi	Ikkuna rikotaan.
	genetiivi	Minä rikon ikkunan.
	akkusatiivi	Minä näen sinut.
	partitiivi	Minä juon vettä.
	jokin muu	Minä pidän sinusta.
Objektin laskettavuus	laskettava	Minä rikon ikkunan.
	ainesana	Minä juon vettä.
	abstrakti	Minä opin kielioppia.
	pronomini	Minä näen sinut.
Verbin kausatiivisuus	kausatiivinen	Minä rikon ikkunan.
	ei-kausatiivinen	Minä näen sinut.
Verbin punktuaalisuus	punktuaalinen	Minä rikon ikkunan.
	ei-punktuaalinen	Minä rakennan talon.
Subjektin ilmaisu	ilmipantu	Minä rikon ikkunan.
	ilmaistu verbintaivutuksella	Rikon ikkunan.
	nollapersoona	Ikkuna pitää rikkoa.
	passiivi	Ikkuna rikotaan.

Subjektin ilmaisun päädyin lisäämään tutkimukseen vasta muun aineiston käsittelyn valmistuttua, sillä olin huomannut aineistosta nollapersoonaisia rakenteita, joita epäilin oppijoille vaikeiksi. Päädyin siksi selvittämään myös subjektin merkinnän vaikutusta objektin sijavalinnan oikeellisuuteen.

Semanttisten seikkojen luokittelun pohjana hyödynnän Ivaskan ja Tammin jaottelua, jossa sanat on jaettu laskettaviin, abstrakteihin ja ainesanoihin (Ivaska – Tamm 2024: 342). Toisin kuin Ivaska ja Tamm, en ole rajannut pronominiobjekteja pois käsittelystä, vaan yhtenä annotointivaihtoehtona käytin pronominia.

Verbien semantiikan luokittelussa käytän Ivaskan ja Ojutkankaan (2025: 13) luokittelua suomen yleisimpien transitiviverbien semanttisista piirteistä. Transitiviverbien punktuaalisuus ja kausatiivisuus on molemmat luokiteltu kyllä-ei-asteikolla. Punktuaalisuus tarkoittaa sitä, onko verbin toiminta kestoltaan hetkellistä ja kausatiivisuus sitä, ilmaiseeko verbi toimintaa, jossa lauseen agentin toiminta aiheuttaa muutoksen patientissa.

Sain käyttööni molemmissa tutkimuksissa käytetyt luettelot objektien ja verbien annotaatioista. ja näiltä listoilta löytyvät oman aineistoni verbit ja objektit olen annotoinut niiden mukaisesti. Muut verbit ja objektit olen annotoinut oman arvioni mukaan nojaten esimerkkeihin valmiiksi annotoiduista verbeistä ja objekteista.

3.2 Oppijankielen korpustutkimus ja virheanalyysi

Korpustutkimus on aina todelliseen kielenkäyttöön perustuvaa, mikä on oppijankielen tutkimuksessa erityisen tärkeää, jotta voidaan selvittää oppijoiden kielijärjestelmän todellista tasoa. Määrällisen korpuslingvistiikan tarkoituksena on tuottaa yleistettäviä tuloksia hyödyntämällä empiiristä analyysiä, jossa tutkimustulokset perustuvat aineistosta tehtyihin havaintoihin (Kyröläinen – Laippala 2020: 488). Virheanalysoitu oppijankielen korpus paljastaa kaikki aineistossa esiintyvät virheet, eikä siinä tarvitse nojata esimerkiksi opettajien intuitioihin siitä, vaikkapa millaisten sanojen yhteydessä virheitä tapahtuu. Näin voidaan löytää myös yllättäviä virhetyyppejä. (Dagneaux – Denness – Granger 1998: 172.)

Jantusen ja Pirkolan katsaus vuodelta 2015 esittelee oppijansuomea käsitteleviä korpuksia, joista suurin osa sisältää toisena kielenä opittua suomea. Korpusten kontekstit vaihtelevat; osassa tekstit on kirjoitettu korpusta varten, kun taas LAS2-korpuksen tekstit on tuotettu opiskelutilanteissa ja YKI-korpuksen Yleisten kielitutkintojen tekstit kielitaidon mittaamista varten. (2015: 91.) Tyypillisesti korpuksiin lisätään metatietoja, jotka kertovat esimerkiksi

oppijoiden taitotasosta ja äidinkielestä sekä tekstin keräysajasta ja tekstilajista (mt.: 94–95). Korpusten käytettävyyttä lisää annotointi, jossa korpukseen sanoihin voidaan merkitä esimerkiksi niiden perusmuodot, sanaluokat ja paikallissijat (mt.: 99).

Virheanalyysi jakautuu neljään vaiheeseen. Aluksi virheet täytyy tunnistaa ja erottaa oppijan kielijärjestelmää kuvaavat kompetenssivirheet lipsahduksista, jotka hän pystyy itse korjaamaan. Seuraavana vaiheena on virheiden kuvaaminen jonkin kuvausmallin kautta sekä luokittelu kielen eri tasoille. Kolmas vaihe on virheiden selittäminen, jossa virheet usein jaetaan äidinkielestä, kohdekielestä ja opetuksesta syntyviin. Viimeiseksi arvioidaan virheiden merkitystä suhteessa opeteltavaan kielijärjestelmään. (Sajavaara 1999: 116–117.) Virheitä tunnistessa täytyy myös päättää, ovatko virheitä vain selkeän kieliopin vastaiset tapaukset vai myös tapaukset, jotka ovat äidinkielen puhujan näkökulmasta mahdollisia muttei preferoituja (Ellis – Barkhuizen 2005: 59).

Koska tarkastelen kirjoitettua kieltä, uskon lipsahdusten määrän aineistossa olevan vähäinen, sillä ne kirjoittajan olisi pitänyt osata huomata tarkistaessaan tenttivastaustaan. Toisaalta on hyödyllistä käsitellä molempia, sillä voidaan katsoa, ettei oppija täysin hallitse muotoa, kunnes hän käyttää sitä yhtä tarkasti kuin ensikielinen puhuja (Ellis – Barkhuizen 2005: 64). Omassa analyysissäni olen sijamuodon oikeellisuutta tarkastellessani keskittynyt sijamuodon valintaan, en sen oikeaan muodostamiseen. Jos taivutettu sana on muodostettu virheellisesti, olen silti katsonut sen oikeasti, jos tavoiteltu sijamuoto on oikea. Virheanalyysia tehdessäni olen katsonut oikeiksi kaikki lauseet, joissa valittu sijamuoto on virkekontekstissa tulkittavissa oikeaksi, vaikka jokin toinen sijamuoto tuntuisi oman kielitajuni mukaan tilanteeseen sopivammalta. Näin olen pyrkinyt välttämään sitä, että omat kielenkäytön preferenssini ohjaisivat analyysia liikaa.

Aineistoni opiskelijat edustavat useita ensikieliä ja ovat oppineet suomea eri tavoin, joten uskon kokonaistuloksen kertovan ennen kaikkea suomen kielen aiheuttamista intralingvaalisista virheistä. Intralingvaalisilla virheillä tarkoitetaan kohdekielen eli tässä tapauksessa suomen oman järjestelmän aiheuttamia virheitä (Sajavaara 1999: 116).

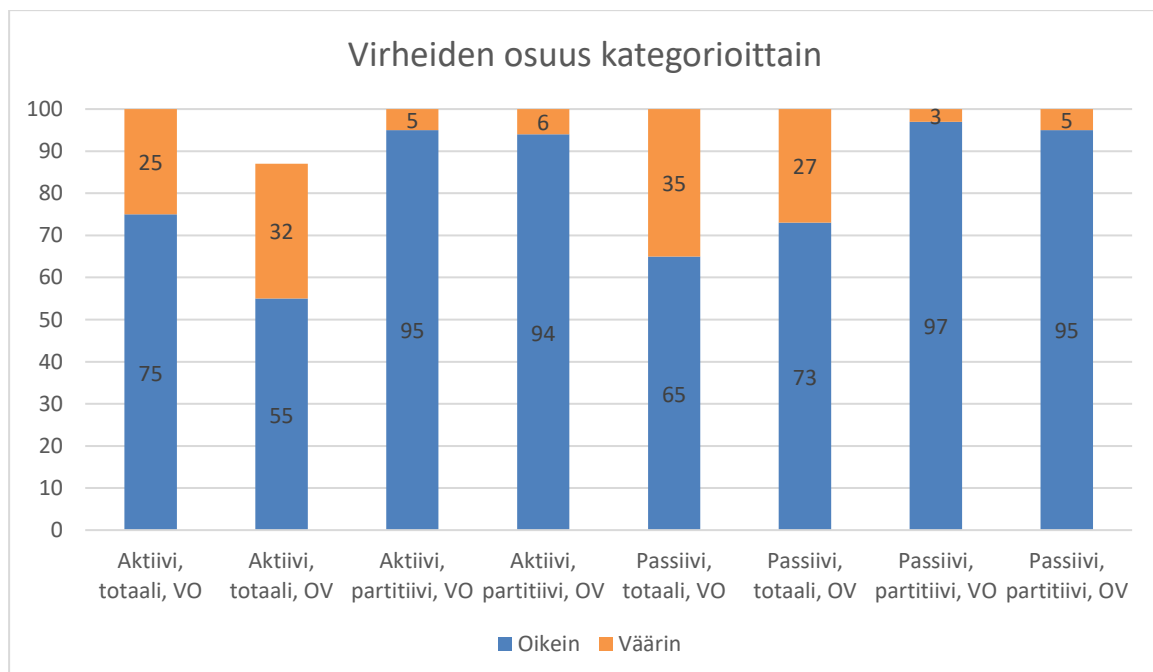
En analysoi virheiden merkitystä kovin perusteellisesti, sillä tutkimuskohteeni on pienehkö vaikkakin yleinen seikka suomen kieliopissa. Kaikki tutkimani virheet myös ovat laajuudeltaan samanlaisia, eli virheiden välistä kontrastiivista analyysia en tule tässä tutkielmassa tekemään.

4 Objektivirheiden frekvenssi ja analyysi

4.1 Määrällinen yleiskuva

Ensimmäisenä aineistoa tarkastellessa hakuehtojen mukaisesti näkyy selvästi, että suurimman eron aiheuttaa se, onko käytetty objekti partitiivissa vai totaalisijassa eli nominatiivissa, genetiivissä tai akkusatiivissa. Virheiden määrät kategorian mukaan näkyvät kuvioista 2. Palkkien selitteet ovat samat kuin kuviossa 1. Partitiiviobjektin sisältävissä kategorioissa virheiden yleisyys vaihtelee kuudesta kolmeen prosenttiin, kun taas totaaliobjekteissa määrä vaihtelee 37:stä 25 prosenttiin.

Myös yhteenlasketut osuudet vahvistavat tulkintaa siitä, että objektin sijalla on yhteys virhefrekvenssiin. 95 prosentissa partitiiviobjektillisista lauseista todella kuuluu olla partitiiviobjekti. Sen sijaan totaaliobjektillisissa lauseissa oikeassa sijassa on vain 69 prosenttia objekteista. On kuitenkin hyvä huomioda, että kaiken kaikkiaan partitiiviobjekti vaikuttaa olevan korpuksessa yleisempi kuin totaaliobjekti, kuten luvusta 3.1 käy ilmi.

Kuvio 2. Virheiden osuus hakukategorioissa

4.2 Objektin piirteet

4.2.1 Sijamuoto

Olen jakanut virheiden käsittelyn kahteen taulukkoon. Taulukko 1 kuvaa, kuinka paljon sijamuotoja on käytetty aineistossa ja mikä on niiden osuus kaikista virheistä.

Ylikäyttövirheet viittaavat tilanteisiin, joissa sijaa on käytetty, kun oikea sija olisi joku muu, Alikäyttövirhe taas tarkoittaa tilannetta, jossa kyseistä sijaa olisi tullut käyttää, mutta oppijan tuottamassa lauseessa on jokin muu sija.

Taulukko 1. Sijamuotojen virhejakauma

Sijamuoto	Määrä ja osuus koko aineistossa	Ylikäyttövirheet ja osuus kaikista virheistä	Alikäyttövirheet ja osuus kaikista virheistä
Nominatiivi	278 (35,3 %)	87 (63,5 %)	23 (16,8 %)
Genetiivi	108 (13,7 %)	31 (22,6 %)	19 (13,9 %)
Akkusatiivi	1 (0,1 %)	0	0
Partitiivi	400 (50,8 %)	19 (13,9 %)	90 (65,7 %)
Muut sijat	0	0	5 (3,6 %)
Yhteensä	787	137	137

Taulukossa 2 on eritelty, mihin sijaan virheelliset objektit on merkitty, ja mihin sijaan ne tosiasiaassa kuuluvat. Rivit edustavat kirjoittajien käyttämiä sijoja, kun taas sarakkeissa ovat tulkintani siitä, mitä sijaa kussakin lauseessa olisi tullut käyttää. Lihavoidut luvut kertovat, kuinka suuri osuus kuhunkin sijaan merkityistä objekteista on oikein. Prosenttiosuudet on laskettu riviä kohden.

Taulukko 2: Virheiden jakauma sijamuotojen välillä

Sijamuoto	Oikea sija nominatiivi	Oikea sija genetiivi	Oikea sija akkusatiivi	Oikea sija partitiivi	Oikea sija jokin muu	Yhteensä
Nominatiivi	191 (68,7 %)	12 (4,3 %)	0	74 (26,6 %)	1 (0,4 %)	278
Genetiivi	12 (11,1 %)	77 (71,3 %)	0	16 (14,8 %)	3 (2,8 %)	108
Akkusatiivi	0	0	1 (100 %)	0	0	1
Partitiivi	11 (2,8 %)	7 (1,8 %)	0	381 (95,3 %)	1 (0,3 %)	400
Yhteensä	214	96	1	471	5	

Nominatiiviobjekti on totaaliobjektin sijoista yleisin, mutta sitä on myös käytetty väärin eniten. Suurin virheryhmä on nominatiivin käyttö tilanteessa, jossa oikea sija olisi partitiivi. Myös genetiiviin kuuluvia objekteja on jonkin verran, ja yksi nominatiiviobjektiksi merkitty sana toimisi paremmin intransitiivilauseen elatiivisijaisena verbin täydennyksenä. Nominatiiviobjektin yleisyyttä katsoessa on hyvä ottaa huomioon, että puolet aineiston lauseista on passiivissa, mikä lisää nominatiiviobjektin yleisyyttä.

Myös genetiiviobjektissa sen käyttö partitiivin sijasta on yleisin virhetyyppi, mutta myös genetiivin käyttö nominatiiviobjektin sijasta on kohtalaisen yleinen. Kiinnostavasti aineistossa on myös kolme lausetta, joissa kieliopillisen sijan sijasta verbin toiminnan kohteen sijaksi sopisikin parhaiten illatiivi. Esimerkissä 1 *puheen*-sana on merkitty objektiksi. Tyypillisesti *tottua*-verbi ottaa kuitenkin subjektin lisäksi illatiivisijaisen seuralaisen, joten oikeammin lause kuulostaisi kenties tältä: ”Oppilaat tottuvat opettajan puheeseen”.

(1) Oppilaat tottuvat opettajan puheen.

Otoksessani on vain yksi lause, jossa on akkusatiiviobjekti. Se on merkitty oikein. Akkusatiiviobjektien vähäisyys selittyy sillä, että kielitieteen esseevastauksissa ei ole kovin paljon tarvetta puhua henkilöistä. Esimerkiksi arkikeskusteluaineistossa akkusatiivia olisi varmasti enemmän, koska keskustelu on vuorovaikutteista ja vaatii esimerkiksi kuulijan suoraa puhuttelua.

Partitiivi on tämän aineiston perusteella selkeästi objektin sija, jota käytetään vain tapauksissa, joiden kielenkäyttäjät tietää vaativan partitiiviobjektia. 400 partitiiviobjektista 381 on oikeassa sijassa, eli virheitä on alle viisi prosenttia.

4.2.2 Semantiikka

Objektin semanttiset piirteet olen tässä tutkimuksessa laskettaviin nomineihin, pronomineihin, ainesanoihin ja tarkoiteltaan abstrakteihin sanoihin. Taulukosta 3 näkyy, että selvästi yleisimpiä ovat laskettavat nominat, joita on 63,4 prosenttia kaikista objekteista. Abstrakteja sanoja ja ainesanoja taas esiintyy aineiston objekteissa vähiten. Taulukossa prosentiosuudet kertovat sijan yleisyydestä objektin semanttisen kategorian sisällä, kun taas Yhteensä-sarakkeessa on laskettu semanttisen kategorian osuus kaikista objekteista ja Virheitä-sarakkeessa virheiden yleisyys kussakin semanttisessa kategoriassa.

Taulukko 3. Sijojen jakauma ja virheet objektin semantiikan mukaan

Kategoria	Nominatiivi	Genetiivi	Akkusatiivi	Partitiivi	Yhteensä	Virheitä
Laskettava	204 (40,9 %)	78 (15,6 %)	0	217 (43,5 %)	499 (63,4 %)	88 (17,6 %)
Pronomini	37 (28,2 %)	12 (9,2 %)	1 (0,8 %)	81 (61,8 %)	131 (16,6 %)	19 (14,5 %)
Ainesana	16 (19,8 %)	7 (8,6 %)	0	58 (71,6 %)	81 (10,3 %)	14 (17,3 %)
Abstrakti	21 (27,6 %)	11 (14,5 %)	0	44 (57,9 %)	76 (9,7 %)	16 (21,1 %)

Virheet ovat kaikissa kategorioissa samansuuntaisia; yleisin virhe on nominatiiviobjektin käyttö partitiivin sijasta. Odotuksenmukaista jakaumissa on se, että ainesanat esiintyvät objekteista yleisimmin partitiivissa. Sen sijaan laskettavissa sanoissa totaaliobjektit korostuvat. Esimerkit 2 ja 3 edustavat tyypillisiä ainesanaobjekteja ja laskettavia objekteja.

(2) Rahaa kuulutetaan tavallisesti vaatteisiin ja sisustukseen.

(3) Lapin kieleen sana on lainattu suomesta.

Abstrakti objekti on siis tulosteni perusteella oppijoille partitiivin sijavalinnan suhteen vaikein sija. Se on odotettavaa, sillä abstrakteja asioita käsitellessä voi olla vaikea hahmottaa, milloin verbin toiminta vaikuttaa objektiin niin kokonaisvaltaisesti, että totaaliobjekti on tarpeen ja milloin ei. Toisaalta nominatiivin ylikäyttö, joka muodostaa 75 % abstraktien objektien virheistä, voi kertoa myös siitä, että vaikeita sanoja tai käsitteitä käyttäessä oppijan huomio

keskittyy sanan abstraktiin merkitykseen, eikä objektin sijaan ehdi kiinnittää huomiota. Esimerkki 4 kuvaa tämänkaltaista virhettä.

(4) Yliopisto-opiskelijan nimimaisema voi jaketa kahteen.

Kiinnostavaa on se, että pronominiobjekti vaikuttaa kirjoittajille helpoimmalta sijalta, vaikka laskettava substantiivi on esimerkiksi ISK:n esimerkkilauseissa objektin prototyyppi (VISK § 892). Kyse voi olla siitä, että pronominit ovat niin frekventtejä, että ne ovat tuttuja eikä oppija joudu keskittymään käyttämiinsä sanoihin vaan voi keskittyä objektin sijavalintaan.

4.3 Predikaatin piirteet

4.3.1 Verbin pääluokka

Aktiivilauseiden objekteissa sijavirheitä on 17,6 prosentissa lauseista. Aktiivilauseita tarkastellessa on huomioitava, että käänteisessä sanajärjestyksessä olevia totaaliobjektillisiä lauseita on analysoiduissa lauseissa vähemmän kuin muita lauseita.

Passiivilauseissa virheiden osuus on miltei sama eli 17,5 prosenttia. Ainakaan tällä otoksella eroa passiivilauseiden ja aktiivilauseiden virheiden määrässä ei ole. Passiivilauseita tarkastellessa käy ilmi, mistä aineistossa yleinen virhe eli nominatiivin käyttö partitiivin sijasta kumpuaa. 26 prosenttia nominatiiviin merkityistä passiivin objekteista kuuluisi oikeasti partitiiviin, ja nämä virheet muodostavat 68,6 prosenttia kaikista passiivilauseiden objektin sijavirheistä. Nominatiivin yleistäminen passiivin ainoaksi sijaksi saa tukea myös Eila Hämäläisen tapaustutkimuksesta, jossa hän toteaa tällaisen käytön olevan opetuskokemuksensa perusteella yleinen (1994: 33).

4.3.2 Verbien määrä

Taulukko 4 kertoo virheiden osuudesta sen mukaan, miten lauseen predikaatti rakentuu. Noin kahdessa kolmasosassa lauseista predikaatti koostuu vain yhdestä verbistä. Toiseksi yleisin rakenne on verbiketju, ja tässä kategoriassa virheet ovat yleisimpiä. Lauseet, joissa on kieltoverbi, olen luokitellut samaan kategoriaan kuin myönteiset vastineensa. Tapaukset, joissa verbiketju on aikamuodoltaan perfektissä tai pluskvamperfektissä, olen luokitellut lauseet verbiketjuiksi, vaikka ne voisi luokitella myös liittotempuksiksi. Näitä tapauksia on kuitenkin aineistossa vain muutama.

Taulukko 4. Virheiden osuus transitiivirakenteen verbien mukaan

Kategoria	Virheiden osuus	Lauseita yhteensä
Yksittäinen verbi	90 (17,0 %)	529 (67,2 %)
Liittotempus	7 (9,7 %)	72 (9,1 %)
Verbiketju	42 (22,6 %)	186 (23,6 %)

Vaikka virheiden määrässä on eroja predikaattityyppien välillä, ne ovat kuitenkin kaikissa samantyyppisiä, eli yleisintä on nominatiivin käyttö partitiiviobjektin sijasta. Esimerkit 5 ja 6 edustavat tyypillisiä virheitä. Esimerkki 5 sisältää yhden verbin ja kertoo myös luvussa 4.3.1 mainitusta nominatiivin yleistämisestä passiivin ainoaksi objektin sijaksi. Esimerkki 6 taas kertoo verbiketjuista. Virheiden yleisyyttä verbiketjuissa voi selittää myös se, että ne ovat usein nollapersoonaisia; esimerkissä 6 predikaatti *pitää käyttää* on verbimuodoltaan aktiivissa, mutta subjektia ei lauseessa ole. Olen tulkinnut objektin *piirret* virheellisesti muodostetuksi nominatiivin monikoksi, eli opiskelijan tavoittelema muoto on *piirteet*.

(5) Eepos pidetään kaunokirjallisuuden teoksena.

(6) Toisin sanoen, millaisten murteiden piirret pitää käyttää kirjakielessä.

Selvittääkseni verbin vaikutusta ilman, että subjektin ilmaisu vaikuttaa, olen laskenut virheiden osuuden niin, että nollapersoonaiset rakenteet on rajattu pois. Lauseiden subjekteja ja niiden puutetta käsittelen tarkemmin luvussa 4.3. Nollapersoonaisten lauseiden predikaateista yksittäisiä verbejä on 8, liittotempuksia 1 ja verbiketjuja 85. Yksittäisistä verbeistä yksi on väärin, eikä nollasubjektien poistaminen tarkastelusta muuta kokonaiskuvaa eli sitä, että virheellinen objektin sija on seitsemässätoista prosentissa lauseista. Ainoa nollasubjektillinen liittotempus on objektin sijaltaan oikein, eikä sekään merkittävästi vaikuta virheiden osuuteen. Sen sijaan verbiketjuissa nollasubjektien pois jättäminen muuttaa tilannetta selvästi. Ilman yhteensä 30 virheellisesti valittua nollapersoonaisen lauseen objektia on virheiden osuus vain 12 prosenttia, jolloin paljastuu, että pelkkä verbiketjun esiintyminen lauseessa ei lisää virheiden todennäköisyyttä. Kyse on siitä, että nollapersoonaiset lauseet lisäävät virheiden todennäköisyyttä ja verbiketjut esiintyvät usein yhdessä nollapersoonan kanssa.

4.3.3 Verbin semantiikka

Transitiiviverbien semantiikassa ensimmäiseksi huomion kiinnittää se, että selkeä osuus eli 79 prosenttia verbeistä on ei-punktuaalisia. Sen sijaan kausatiivisuudessa osuudet jakautuvat tasaisemmin, ja ei-kausatiivisia on 47 prosenttia verbeistä. Esimerkki 7 edustaa punktuaalista, kausatiivista verbiä. Siinä passiivin objektin sijaksi on valittu nominatiivin sijasta genetiivi. Esimerkki 8 taas edustaa ei-punktuaalista, ei kausatiivista lausetta. Siinä nollapersoonaisen lauseen objektin sijavalinta on onnistunut pronomi *sen*, mutta *kongruenssi*-sana on virheellisesti nominatiivissa. Sen takia olen tulkinnut lauseen sijavalinnan virheelliseksi.

(7) SUKI-opinnoissa meille annettiin sellainen listan kielioppi-kursilla.

(8) Sen kongruenssi voi nähdä esim. omistusrakenteessa.

Kausatiivisen verbin sisältävissä lauseissa objekti on valittu väärin 18 % tapauksista, kun taas ei-kausatiivisista vastaava osuus on 17 %. Merkittävää eroa virheiden yleisyydessä ei siis ole, eli vaikuttaa siltä, ettei kausatiivisuus vaikuta siihen, miten transitiivilauseiden objekti osataan valita.

Ei-punktuaalisen verbin sisältävistä lauseista 18 % on objektin sijaan kannalta väärin. Sen sijaan punktuaalisissa tapauksissa 15 % objekteista on väärässä sijassa. Suurta eroa virheiden yleisyydessä punktuaalisuuskään ei siis tee etenkin ottaen huomioon, että aineisto jakautuu niin epätasaisesti, että vain viidesosa lauseista sisältää punktuaalisen verbin.

4.4 Subjektin ilmaisutapa

Ilmipannulla subjektilla tarkoitan tässä tutkimuksessa nominilla ilmaistua subjektia. Se on aktiivilauseiden subjektityypeistä yleisin 259 esiintymällä. Verbin taivutuksella ilmaistuja ensimmäisen tai toisen persoonan subjekteja on vain 17, mitä selittää akateeminen rekisteri, jossa vain harvoin puhutaan itsestä tai osoitetaan sanat suoraan lukijalle. Nollapersoonaisia lauseita on 111.

Taulukko 5. Virheiden osuus subjektin ilmaisun mukaan

Subjektin ilmaisutapa	Virheitä	Lauseita yhteensä
Ilmipantu subjekti	37 (14,3 %)	259 (66,9 %)
Verbin taivutus	0	17 (4,4 %)
Nollapersoonaa	31 (27,9 %)	111 (28,7 %)

Ilmipannun subjektin sisältävistä lauseista 37:ssä objektin sija on valittu väärin, eli virheiden osuus on 14 %. Nollapersoonan sisältävissä lauseissa objektin sija on virheellinen 31:ssä eli 28 %:ssa lauseista. Nollapersoonan nousee kompleksisuuden kategorioista siis eniten virheitä sisältäväksi kategoriaksi. Agentin puute yhdistyy myös U-verbien valinnan virheisiin LAS2-korpuksen teksteissä (Siitonen – Martin 2012: 397), eli se on selkeästi kompleksinen ja oppijoille vaikeasti omaksuttava kategoria.

Niissä lauseissa, joissa subjekti on ilmaistu verbin taivutuksella, ei esiinny virheitä lainkaan. On mahdollista, että ensimmäinen ja toinen persoona ovat oppijoille niin tuttuja, että niitä käyttäessä jää tilaa keskittyä objektin sijavalintaan. Toisaalta 17 lausetta on pieni otos ja on mahdollista, että mukaan ei vain ole sattunut yhtään objektin sijavirhettä, vaikka niitä oppijoiden teksteissä esiintyisikin. Osin tilannetta voi selittää se, että abstrakteja objekteja ei näissä lauseissa esiinny lainkaan, mutta muiden tekijöiden osalta variaatiota esiintyy siinä määrin, että jokin selitys vaikuttaa löytyvän myös subjektin ilmaisusta, ei vain sattumasta tai lauseiden muista ominaisuuksista.

5 Lopuksi

5.1 Päätelmät

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää objektien käyttöä suomenoppijoiden akateemisessa kielenkäytössä erityisesti kompleksisuuden näkökulmasta. Tätä selvitin seuraavien neljän tutkimuskysymyksen avulla.

1. Miten suuri osuus objektin sijoista poikkeaa yleiskielen normeista?
2. Vaihtelee virheiden määrä sen mukaan, miten kompleksisia lauseet ovat?
3. Onko virheissä kyse jonkin tietyn sijan yli- tai alikäytöstä?
4. Korreloivatko verbin ja objektin semanttiset piirteet virheiden kanssa?

Objektin sijavalinta Edistyneiden suomenoppijoiden korpuksessa poikkeaa selkeästi äidinkielen puhujan kielitajusta, ja virheitä esiintyy etenkin totaaliobjektia käytettäessä. Kaikissa sanajärjestyksen, verbin pääluokan ja objektin sijan mukaan jaotelluissa kategorioissa on niin, että partitiiviobjektia käyttäessä virheiden yleisyys on kolmen ja kuuden prosentin välillä, kun taas totaaliobjektissa se vaihtelee VO-sanajärjestyksen aktiivilauseiden 25 prosentista peräti 37 prosenttiin OV-sanajärjestyksen aktiivilauseissa.

Objektin sijavalinnan kannalta kompleksiksi rakenteeksi nousevat tutkimuksessa erityisesti nollapersoonaiset rakenteet. Predikaatissa kompleksisuus sen sijaan ei näytä vaikuttavan objektin sijavalintaan, vaan kun nollapersoonaisten rakenteiden vaikutus suljetaan pois, eniten virheitä on itse asiassa niissä lauseissa, joissa predikaatti muodostuu vain yhdestä verbistä. Passiivissa ja aktiivissa virheitä esiintyy yhtä usein, mutta passiivilauseet selittävät suuren osan yleisimmästä virhetyypistä eli nominatiiviobjektin käytöstä partitiiviobjektin sijaan.

Aineiston virheet edustavat suurelta osin partitiivin alikäyttöä. Erityisesti nominatiivia käytetään paljon tilanteissa, joissa oikea sija olisi partitiivi. Myös genetiiviä käytetään partitiivia vaativissa asemissa, mutta melko usein sitä on käytetty myös nominatiiviobjektin sijasta. Muutamissa tapauksissa on myös merkitty kieliopilliseen sijaan sana, jonka tulisi olla verbin rektion mukaan paikallissijassa. Opijansuomessa on siis nähtävissä jonkinlaista transitiivi- ja intransitiivilauseiden sekoittumista. Lausetyyppien sekoittumista aiheuttavia epäodotuksenmukaisia sijamerkintöjä on havaittu Edistyneiden suomenoppijoiden korpuksesta myös eksistentiaalilauseiden subjekteista (Ivaska 2011: 73).

Verbin semantiikassa kausatiivisuuden mukaan muodostetuissa ryhmissä ei virheiden yleisyydessä ole eroa, kun taas punktuaalisuuden mukaan jaoteltuna ei-punktuaalisten verbien yhteydessä virheitä esiintyy hieman enemmän. Objektin semantiikassa kompleksisuushypoteesi selkeästi pätee, sillä tarkoitteeltaan abstrakteista objekteista peräti 21 prosenttia on väärässä sijassa, kun taas pronominiobjekteista vain 15 prosenttia.

5.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkielmastani nousee esiin paljon seikkoja, joita voisi tutkia tarkemmin. Erityisesti nollapersoonaiset rakenteet nousivat virheitä selittäväksi tekijäksi ja olisikin kiinnostavaa perehtyä tarkemmin siihen, miten erilaiset nollapersoonaiset rakenteet toimivat oppijansuomessa.

Edistyneiden useita eri äidinkieliä edustavien akateemisten suomenoppijoiden objektivirheet eroavat silmiinpistävästi suomenruotsalaisten lukiolaisten aukkotestissä tekemistä objektivirheistä, joissa nominatiiviobjektia alikäytetään selvästi (Ånäs 2008: 75).

Vertailemalla lukiolaisten koevastauksia ja edistyneiden suomenoppijoiden tenttivastauksia olisi mahdollista selvittää, johtuuko ero tutkimusasetelmista vai ovatko syynä mahdollisesti opetuksen erot tai ensikielten vaikutus.

Myös LAS2-korpuksessa on edelleen paljon tutkittavaa. Tämän tutkielman puitteissa piirteiden yhteisvaikutuksen analyysi ei ollut mahdollista, mutta laskennallisilla menetelmillä ja tilastollisella mallinnuksella (ks. Ivaska – Tamm 2024) voisi selvittää, ovatko virheet yhteydessä yksittäisiin lauseiden piirteisiin vai niiden yhdistelmiin.

Objektin sijavalinnan virheiden lisäksi tämä tutkielma kertoo paljon myös transitiivilauseiden rakenteesta akateemisessa oppijansuomessa. Edistyneet oppijat ovat usein taitavia kiertämään ilmiöitä, joita eivät hallitse, joten transitiivilauseiden vertailu S1- ja S2-suomessa voisi paljastaa, eroavatko oppijoiden ja äidinkielisten puhujien transitiivilauseet rakenteellisesti toisistaan tai vaihtelee tiettyjen ominaisuuksien yleisyys.

Lähteet

Aineslähteet

LAS2 = Turun yliopisto, kieli- ja käännöstieteiden laitos (2012). Edistyneiden suomenoppijoiden korpus [tekstikorpus]. Kielipankki. Saatavissa:
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:lb-201407167>

Muut lähteet

Brunni, Sisko – Jantunen, Jarmo – Skantsi, Valtteri 2020. Korpusavusteinen virheanalyysi tarkkuuden kehityksestä EVK:n taitotasolla A2–B2. *Puhe ja kieli* 39:3 s. 275–304. [Verkkolehti.] Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys, Helsinki. DOI:
<https://doi.org/10.23997/pk.76601>

Bulté, Bram – Housen, Alex 2012. Defining and operationalising L2 complexity. *Dimensions of L2 performance and proficiency: complexity, accuracy and fluency in SLA* s. 21–46. Toim. Alex Housen, Folkert Kuiken ja Ineke Vedder. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

Dagneaux, Estelle – Denness, Sharon – Granger, Sylviane 1998. Computer-aided error analysis. *System* 26:2 s. 163–174. [Verkkolehti.] Elsevier Ltd, Amsterdam. DOI:
[https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(98\)00001-3](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(98)00001-3)

Ellis, Rod – Barkhuizen, Gary 2005. *Analysing Learner Language*. Oxford University Press, Oxford.

Hämäläinen, Eila 1994. Partitiivia pitkin ja poikin – suomenoppijan partitiiviongelmia. *Suuntaa suomenopetukseen – tuntumaa tutkimukseen* s. 23–36. Toim. Minna Suni ja Eija Aalto. Korkeakoulujen kielikeskuksen selosteita, 4. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Ivaska, Ilmari 2011. Lausetyyppien sekoittuminen edistyneessä oppijansuomessa näkökulmana eksistentiaalilause. *Lähivertailuja. Lähivõrdlusi* 21. s. 65–85. [Verkkolehti]. Eesti Rakenduslingvistika Ühing, Tallinna. DOI:
<http://dx.doi.org/10.5128/LV21.03>

— 2014. The corpus of advanced learner Finnish (LAS2): Database and toolkit to study academic learner Finnish. *Apples – Journal of Applied Language Studies* 8:3 s. 21–38. [Verkkolehti.] Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. Saatavissa:
<https://apples.journal.fi/article/view/97870>

— 2015. *Edistyneen oppijansuomen konstruktioipirteitä korpusvetoisesti: avainrakennanalyysi*. [Verkkodokumentti]. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja,

- sarja C osa 409. Turun yliopisto, Turku. URN: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6204-4>
- Ivaska, Ilmari – Tamm, Anne 2024. Same yet different: Distributional differences in the use of partitive objects in Estonian and Finnish. *Linguistic Variation* 24:2. s. 323–371. [Verkkolehti.] John Benjamins Publishing Company, Amsterdam. Saatavissa: <https://doi.org/10.1075/lv.23042.iva>
- Ivaska, Ilmari – Ojutkangas, Krista 2025. Suomen transitiiviset verbit ja verbien transitiivisuus: kvantitatiivinen tutkimus. *Virittäjä* 129:1 s. 4–30. [Verkkolehti.] Kotikielen Seura, Helsinki. DOI: <https://doi.org/10.23982/vir.146123>
- Jantunen, Jarmo Harri – Pirkola, Silja 2015. Oppijansuomen sähköiset tutkimusaineistot. Nykytilanne. *Virittäjä* 119:1 s. 88–103. [Verkkolehti.] Kotikielen Seura, Helsinki. Saatavissa: <https://journal.fi/virittaja/article/view/46508>
- Korhonen, Seija 2013. *Oppijoiden suomi: koulutettujen aikuisten käsitykset ja kompetenssit*. [Verkkodokumentti.] Väitöskirja. Kielikeskuksen julkaisuja, 3. Helsingin yliopiston kielikeskus, Helsinki. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/10138/38580>
- Kyröläinen, Aki-Juhani – Laippala, Veronika 2020. Määrällinen korpuslingvistiikka. *Kielentutkimuksen menetelmiä I–V* s. 487–524. Toim. Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne ja Kaius Sinnemäki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. DOI: <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Larjavaara, Matti 2019. *Partitiivin valinta*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Sajavaara, Kari 1999. Kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi. *Kielenoppimisen kysymyksiä* s. 103–128. Toim. Kari Sajavaara, Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylän yliopisto / Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä.
- Siitonen, Kirsti – Martin, Maisa 2012. Suomen kielen U-verbit taitotason indikaattoreina. *Lähivertailuja. Lähivõrdlusi* 22. s. 369–406. [Verkkolehti]. Eesti Rakenduslingvistika Ühing, Tallinna. DOI: <http://dx.doi.org/10.5128/LV22.13>
- Spoelman, Marianne 2013. *Prior linguistic knowledge matters. The use of the partitive case in Finnish learner language* [Verkkodokumentti.] Väitöskirja. Acta Universitatis Ouluensis, B Humaniora 111. Oulun yliopisto, Oulu. URN: <https://urn.fi/URN:ISBN:9789526201146>.
- VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004. *Iso suomen kielioppi*. [Verkkoversio.] Suomalaisen

Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Viitattu 21.11.2024. Saatavissa:

<http://scripta.kotus.fi/visk>

Ånäs, Aurora 2008. Yksi- ja kaksikielisten suomenruotsalaisten sijaanvalinta objektitestissä.

Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, humanistinen tiedekunta.

Liitteet

Liite 1. Hakuehdot

Aktiiviverbi ennen partitiiviobjektia:

```
[pos = "v" & msd = ".*(sg|pl).*" []{0,3} [msd = ".*part.*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi"]
```

Aktiiviverbi ennen totaaliobjektia:

```
[pos = "v" & msd = ".*(sg|pl).*" []{0,3} [msd = ".*(nom|gen|acc).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi"]
```

Passiiviverbi ennen partitiiviobjektia:

```
[pos = "v" & msd = ".*(pass).*" []{0,3} [msd = ".*(part).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi"]
```

Passiiviverbi ennen totaaliobjektia:

```
[pos = "v" & msd = ".*(pass).*" []{0,3} [msd = ".*(nom|gen|acc).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi"]
```

Partitiiviobjekti ennen aktiiviverbiä:

```
[msd = ".*(part).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi" []{0,3} [pos = "v" & msd = ".*(sg|pl).*"]
```

Totaaliobjekti ennen aktiiviverbiä:

```
[msd = ".*(nom|gen|acc).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi" []{0,3} [pos = "v" & msd = ".*(sg|pl).*"]
```

Partitiiviobjekti ennen passiiviverbiä:

```
[msd = ".*(part).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi" []{0,3} [pos = "v" & msd = ".*(pass).*"]
```

Totaaliobjekti ennen passiiviverbiä:

```
[msd = ".*(nom|gen|acc).*" & fun = "npobj" & _.text_l1 != "fi" []{0,3} [pos = "v" & msd = ".*(pass).*"]
```